

Protocol behandeling

Inhoudelijke onderdelen

- spraakklankvaardigheden en klank-klank-letter/woordkoppelingen
- een algoritme voor het aanleren van spellingsregels op grond van fonologische en morfologische woordkenmerken en regels
- specialistische leestraining: kortdurende visuele letter/woord presentaties, waarbij aandacht is voor systematisch opgebouwde herhaling en koppeling van geschreven en aan gesproken woordvormen
- integratie onderdelen: protocol waarin verantwoord wordt hoe deze inhouden zijn verwerkt in modules en hoe modules zich verhouden t.o.v. elkaar

Methodische principes

- accuraatheid én tempo
- schrifttaaloefeningen gekoppeld met gesproken taal (b.v. hardop lezen, audio-feedback)
- de basis is de klankstructuur van woorden
- de leerstrategie is expliciet
- aangeleerde vaardigheden worden in het lezen toegepast (transfer)

Opbouw

- de behandeling bestaat uit inhoudelijk gestructureerde modules

Klankzuivere fase

- Aanleren van letters
  - Letterordering
  - Medeklinkers
  - Lange klanken
  - Korte klanken
  - Tweetekensklanken
    - Teken-klankkoppeling
    - Klank-gebaar (afhankelijk van individuele behoefte)
    - Klank-tekenkoppeling
- Visuele discriminatie
- Auditieve synthese
- Woorden lezen (klankzuiver en betekenisvol)

- Zinnen lezen (zo snel mogelijk transfer)
- Auditieve discriminatie
- Auditieve analyse
- Auditief dictee: letters en woorden
- Auditief dictee: zinnen schrijven

Niet klankzuivere fase

- Hoofdletters
  - Auditieve synthese
  - Woorden lezen
    - Snel lezen van klankzuivere woorden
    - Het lezen van niet-klankzuivere woorden met één lettergreep
      - -b, -d, -ng, -nk, aai/ooi/oei, -eeuw/-ieuw, -uw, -je/-tje/-pje/, be-/ge-/ver-, -en/-er/-el, -eren/-elen, -ig/-lijk.
    - Klankvoeten
      - Verdelen in klankvoeten
      - Bepalen van klankteent
      - Bepalen in welke straat de klankteent woont
      - Bepalen wie de baas is en wat hij doet
      - Verkorting
    - Lange woorden lezen
    - Tekst lezen
    - Auditieve analyse
    - Woorden schrijven
      - Hakwoord
        - mkm bos
        - mmkm stap
        - mkmm pomp (vriendjesflat)
        - mmkmm plaats
        - mkmmm helpt
        - mkmmmm herfst
        - eind f / eind s
      - Wachtwoorden: -cht
      - Fopletter: -eer, -eur, -oor
      - Bankletter: -nk
      - Chinese letter: -ng
      - Aai, ooi, oei
      - Woorden met -d en -t
      - Viertekenklank: -eeuw, -ieuw
      - Be-, ge-, ver-,
      - Verkleinwoord -je, -tje, -pje
      - Klankvoeten
      - ei, ij, au, ou
- De aanbieding van de modules is in principe volgens protocol met aandacht voor de individuele kenmerken van het kind
- de overgang naar een volgend niveau vindt plaats bij de beheersing voorgaande module

- de systematisch opgebouwde inhoud en het expliciete leerparadigma veronderstellen een vergelijkbaar verloop van de behandeling, waarbij aandacht is voor individuele kindkenmerken

Vorm

- De behandeling heeft een expliciet begin- en eindpunt
- Alle leerdoelen zijn per module voor de behandelaar duidelijk omschreven
- Een behandelsessie bestaat altijd uit een combinatie van schriftelijke en mondelinge interactie, computerondersteund
- Naast wekelijkse behandelsessies met een gespecialiseerde behandelaar, regelmatige oefeningen onder begeleiding van een oefenpartner in de thuissituatie.
- Het programma voorziet in oefenmateriaal waarmee de cliënt onder begeleiding van een oefenpartner dagelijks kan oefenen (vereist voldoende grote bestanden van woorden)

Behandelduur en frequentie

De standaard behandeling van een kind varieert tussen 12 tot 18 maanden, wat overeenkomt met 40 tot 60 behandelingen. Hierbij wordt uitgegaan van één behandelsessie van één uur per week. Gedurende deze periode wordt de behandeling ondersteund door thuisoefeningen op de andere werkdagen van de week van 10-20 minuten per dag.

De duur van de behandeling hangt af van de ernst van de dyslexie en persoonsgebonden factoren als motivatie.

Evaluatie van de behandeling

De behandeling kent vier evaluatiemomenten:

1. een tussentijdse evaluatie na zes weken
2. een tussentijdse evaluatie na drie maanden
3. een tussentijdse evaluatie na zes maanden en
4. een eindevaluatie na 12 maanden

Wanneer de behandeling langer duurt dan 12 maanden wordt op basis van de dan uitgevoerde meting de beslissing om door te behandelen onderbouwd.

Bij de tussentijdse metingen wordt minimaal het niveau van de criteriumvariabelen technisch lezen en spellen vastgesteld. Wij gebruik hiervoor de meetinstrumenten die ook tijdens het diagnostisch onderzoek werden ingezet (EMT, Klepel, Cito AVI, PI dictee).

De eindevaluatie bestaat uit een onderzoek waarin de relevante criteriumvariabelen uit het diagnostisch onderzoek, die meewogen bij de indicatiestelling, opnieuw zijn opgenomen.

Als indicator voor effectiviteit wordt binnen zes maanden tot één jaar na afsluiting van de behandeling een follow-up evaluatie uitgevoerd. Als het gewenste resultaat niet wordt bereikt met de specifiek op dyslexie gerichte behandelingen wordt overgestapt op het aanleren van vaardigheden om te leren omgaan met de beperkingen als gevolg van de dyslexie. Hierbij wordt het kind aangeleerd om om te gaan met technische hulpmiddelen (Daisyspeler, Reading pen, Kurzweil 3000), maar ook het adequaat inzetten van

bijvoorbeeld softwarematige ondersteuning, inzet van een spellingschrift en andere compenserende strategieën.

Afsluiting

Om de volgende redenen kan de behandeling worden beëindigd:

1. Wanneer het kind een prestatie op de criteriumvariabelen lezen en spellen heeft bereikt die volgens de normen geïnterpreteerd mag worden als in het normale bereik, d.w.z. binnen 1 standaard deviatie van het gemiddelde van de normpopulatie.
2. Wanneer het kind het gehele behandelprogramma heeft doorlopen binnen of aan het einde van de gestelde behandelperiode.
3. Wanneer er geen of onvoldoende resultaat wordt bereikt, geoperationaliseerd als geen significante verbetering bij twee opeenvolgende evaluaties.
4. Wanneer het kind en/of de ouders hardnekkig onvoldoende betrokken zijn door bijvoorbeeld veelvuldige afwezigheid en/of niet uitvoeren van oefeningen.
5. De behandeling kan te allen tijde afgebroken worden op uitdrukkelijke (en schriftelijke) wens van het kind of zijn ouders/verzorgers.

Op basis van redelijke argumenten kan van de bovenstaande redenen worden afgeweken en kan de behandelaar anders beslissen. Dit wordt schriftelijk beargumenteerd.

Betrokken partijen en rol in de behandeling

Het kind en/of zijn ouders/verzorgers zijn direct betrokken bij de behandeling. De ouder/verzorger is meestal tevens oefenpartner van het kind buiten de reguliere behandelsessie. Het kind en/of zijn ouders/verzorgers worden geïnformeerd over zaken die rechtstreeks van invloed kunnen zijn op het afgesproken behandelplan en over evaluatieresultaten. De verwijzer, intern leerlingbegeleider op school of vergelijkbaar wordt geïnformeerd over de aard en duur van de behandeling en wordt, met toestemming van de ouders/verzorgers, geïnformeerd over de resultaten. Wanneer het kind i.v.m. comorbiditeit bij andere specialisten onder behandeling is, worden deze(n) in elk geval over begin en eind van de behandeling geïnformeerd.

Educare team dyslexie

